

Факултет Правни

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

наука
(Број захтева)

Веће научних области правно-економских

(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

(Датум)

ЗАХТЕВ**за давање сагласности на реферат о урађеној докторској дисертацији**

Молимо да, сходно члану 46, ст. 5, тач. 4 Статута Универзитета у Београду („Гласник Универзитета“, број 131/06), дате сагласност на реферат о урађеној докторској дисертацији кандидата
БОЈАНЕ (РАНКО) ЛАКИЋЕВИЋ

(име, име једног од родитеља и презиме)

КАНДИДАТ

БОЈАНА (РАНКО) ЛАКИЋЕВИЋ

(име, име једног од родитеља и презиме)

пријавио је докторску дисертацију под називом:

„РЕЛЕВАНТНА ПИТАЊА МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА У СВЕТОСТИ ПОСТУПКА ПРЕД МЕЂУНАРОДНИМ СУДОМ ПРАВДЕ У СПОРУ ИЗМЕЂУ СР ЈУГОСЛАВИЈЕ/СРБИЈЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“

из научне области: Међународно правна

Универзитет је дана 24. маја 2011. године својим актом под бр. 02-06-5771/24-11 дао сагласност на предлог теме докторске дисертације која је гласила:

„РЕЛЕВАНТНА ПИТАЊА МЕЂУНАРОДНОГ ПРАВА У СВЕТОСТИ ПОСТУПКА ПРЕД МЕЂУНАРОДНИМ СУДОМ ПРАВДЕ У СПОРУ ИЗМЕЂУ СР ЈУГОСЛАВИЈЕ/СРБИЈЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ“

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата

БОЈАНЕ (РАНКО) ЛАКИЋЕВИЋ

(име, име једног од родитеља и презиме)

образована је на седници одржаној 26. децембра 2011. године, одлуком Факултета под бр. 03-721/11, у саставу:

Име и презиме члана комисије	звање	научна област
1. др Миленко Крећа	редовни професор	међународно правна
2. др Ранко Мујовић	редовни професор	међународно правна
3. др Бранко Ракић	ванредни професор	међународно правна

Наставно-научно веће Факултета прихватило је извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације на седници одржаној дана 27. фебруара 2012. године.

ДЕКАН ФАКУЛТЕТА

Професор др Мирко Васиљевић

- Прилог:
1. Извештај комисије са предлогом.
 2. Акт Наставно-научног већа факултета о усвајању извештаја.
 3. Примедбе дате у току стављања извештаја на увид јавности, уколико је таквих примедби било.

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ПРАВНОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ

У својству чланова Комисије одређене од стране Наставно-научног већа у сврху оцене докторске дисертације под насловом: **"Релевантна питања међународног права у светлости поступка пред Међународним судом правде у спору између СР Југославије / Србије и Босне и Херцеговине"**, коју је презентирала кандидаткиња **Бојана Лакићевић**, слободни смо поднети следећи

ИЗВЕШТАЈ

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидаткиња Бојана Лакићевић рођена 1984. године у Подгорици, где је завршила основну школу и гимназију. Дипломирала је на Правном факултету Универзитета Црне Горе у Подгорици 2007. године. Мастер студије завршила је на Правном факултету Универзитета у Београду 2008. године, одбравивши рад "Правни аспекти Превлаке у свјетлу међународног јавног права". На докторским студијама испунила је све обавезе предвиђене Статутом факултета и Правилником о докторским студијама и пријавила докторску дисертацију под горе наведеним насловом.

Запослена је на Правном факултету у Подгорици као сарадник на предмету међународно јавно право. Члан је Комисије за међународну сарадњу и активна је у Центру за људска права. Према подацима из пријаве докторске дисертације члан је и European Society of International law и American Society of International law. У том својству учествовала је у октобру 2009. године на Међународној конференцији у Хелсинкију која се бавила темом Changing future, science and International law.

Објавила је: Практикум за међународно јавно право (2009), коауторски рад и два чланка: Историјат Превлаке, Зборник Правног факултета у Подгорици (2008) и Родна равноправност, Зборник Правног факултета у Подгорици (2009).

Дисертација има 245 страна подељених на Увод, 5 глава и закључак. Библиографија обухвата 15 страна текста и односи се на теоријску грађу и релевантну документацију, посебно Међународног суда правде и Трибунала за бившу Југославију.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације су правна питања, како процедурална тако и супстанционална, којима се Међународни суд правде бавио у спору између СР Југославије / Србије и Босне и Херцеговине.

Ради се о деликатном спору, првом у историји Међународног суда правде, којим се бавио питањем злочина геноцида у међународном праву, који је трајао готово петнаест година и током кога се Међународни суд правде бавио мноштвом релевантних правних питања. То су битно утицале две чињенице.

Прво, геноцид спада у групу злочина по међународном праву и као такав је квалификован и у Статуту Сталног међународног кривичног суда. Још у саветодавном мишљењу Међународног суда правде донетом 1950. године, назван је злочином који је супротан основним принципима човечности и међународно право. Конвенција о спречавању и кажњавању злочина геноцида је једна од најважнијих донетих у оквиру организације Уједињених нација. Није била предмет судског поступка на међународном плану, тако да неке од њених одредаба остале недовољно јасне и непрецизне. Уз то, у неким националним кривичним законодавствима прихваћене су дефиниције геноцида које одступају од концепта уграђеног у Конвенцију. Наиме, Конвенција полази од концепта физичког или биолошког геноцида, док нека национална кривична законодавства геноцид проширују, уводећи појам тзв. социолошког геноцида.

Друго, поступак пред Међународним судом правде је сложене природе. Може се рећи да је у неку руку сложенији него поступак пред унутрашњим судовима због специфичности овог Суда. Наиме, у међународном праву не постоји обавезна судска надлежности, него је она факултативне природе тј. подразумева сагласност странака у спору да се спор реши пред Судом. Међународни суд правде је, поред тога, полуотворени суд, што значи да се пред Судом у својству парничних странака не може појавити било која држава. Да би се држава могла појавити пред Судом, неопходно је да спада у једну од три групе држава: а) да је чланица Уједињених нација и као таква је аутоматски странка Статута Суда; б) нечланица Уједињених нација може се појавити пред Судом само у случају ако је постала странка Статута Суда; и, в) држава која није ни чланица Уједињених нација ни странка Статута може се појавити пред Судом само у случају ако прихвати у форми Декларације надлажног суда у складу са резолуцијом Савета безбедности 96 (I). Само уколико држава има право да се појави пред Судом може прихватити надлежност Суда кроз одговарајући јурисдикциони инструмент (у случају геноцида члан IX Конвенције о спречавању и кажњавању злочина геноцида).

Међудејством наведене две чињенице поступак у спору између СР Југославије / Србије и Босне и Херцеговине је био изузетно сложен. У току поступка странке су покренуле готово сва процесна средства која предвиђа Статут Суда и Правилник Суда. Тако је Босна и херцеговина покренула два поступка за издавање привремених мера; СР Југославија / Србија је поднела претходне приговоре на надлежност Суда и допустивост тужбе, као и против тужбу коју је повукла 2001. године; СР Југославија / Србија је, такође, покренула поступак ревизије пресуда из 1996. године којом се суд огласио надлежним у спору, и, након тога, Иницијативу да суд по службеној дужности преиспита своју надлежност у спору. Коначно, суд је 2007. године донео пресуду у меритуму.

Циљ дисертације је био да се ова сложена питања правно квалификују, систематизују са теоријског становишта и анализирају у светлости правила међународног права, процедуралних и супстанцијалних, које Суд био у обавези да примењује на основу члана 38 свог Статута и члана IX Конвенције о геноциду.

Не треба посебно ни истицати значај обраде овог питања како за општу теорију међународног права тако и за СР Југославију / Србију. Посебно због тога што у нашој теорији није било озбиљнијих анализа овог спора између.

Значај обраде овог питања је не само практична него и теоријске природе. Пресуде Међународног суда правде су на основу члана 38. (д) помоћни извор међународног права. У пракси, међутим, због ауторитета Суда и утицаја англосаксонског резоновања на рад Суда, судске пресуде имају далеко већи значај. У том смислу довољно је указати на чињеницу да Међународни суд правде, како је то истакао у низу својих пресуда, не одступа од ранијих пресуда изузев уколико за то постоје јаки специфични разлози.

3. Основне хипотзе од којих се полазило у истраживању

Основна хипотеза од које је кандидаткиња пошла је да се одлуке Међународног суда правде у спору СР Југославије / Србије и Босне и Херцеговине, како у процесним тако и у мериторним питањима, не уклапају идеално у правила позитивног међународног права. Мишљења смо да је кандидаткиња потврдила постављену хипотезу.

Кандидаткиња је, такође, у својој дисертацији потврдила и допунску хипотезу по којој, када је реч о материјално правним питањима, Суд није успео да буде у потпуности убедљив понајвише због тога што се суштински ослонио на јуриспруденцију Трибунала за бившу Југославију.

Када је реч о процедуралним питањима, кандидаткиња је посебну пажњу посветила праву СР Југославије / Србије да се појави пед Судом. Детаљно је анализирала одлуке Суда у том смислу, нашавши да се ни у једној фази поступка Међународни суд правде није прецизно и јасно изјаснио о статусу СР Југославије / Србије у организацији Уједињених нација у периоду 1993-2000 година. А одређивање статуса СР Југославије / Србије у Уједињеним нацијама је било од одлучујућег значаја за право СР Југославије / Србије да се појави пред Судом. Јер, СР Југославија / Србија није имала статус странке Статута Суда независно од чланства у Уједињеним нацијама, нити је издала Декларацију у складу са резолуцијом Савета безбедност 1996 (I). Суд је прећутно пошао од тога да је СР Југославија / Србија чланица Уједињених нација по основу међународног правног континуитета са СФРЈ. Ова претпоставка је мање више функционисала до доношења пресуде суда у спору око Легалности употребе силе (2004) у којој је Суд између осталог констатовао да СР Југославија није била чланица Уједињених нација у наведеном периоду, иде тај статус стекла 2000. године. Проблем је, међутим, што Суд овај закључак о статусу СР Југославије у Уједињеним нацијама није прихватио и у спору Босне и Херцеговине и СР Југославије / Србије.

У вези са мериторним питањима, кандидаткиња је такође доказала основну хипотезу да је, прихвативши за основ своје пресуде јуриспруденцију Трибунала за бившу Југославију, Суд дошао у деликатну позицију са својом обавезом да спор реши на бази Конвенције о геноциду. Трибунал за бившу Југославију је своје пресуде у вези са геноцидом доносио, како је сам констатовао, на бази обичајног права у време доношења пресуде а не на бази Конвенције о геноциду.

4. Кратак опис садржаја дисертације

Након уводног дела, кандидаткиња даје кратак историјат спора између СР Југославије / Србије и Босне и Херцеговине.

Затим, приступа анализи релевантних процесно правних питања у спору. Поред права Србије да се појави пред Судом, обрађује и питање овлашћења за покретање спора пред Међународним судом правде од стране Босне и Херцеговине у светлости како члана 7. Конвенције о уговорном праву тако и релевантних одредаба Устава Босне и Херцеговине. Дужну пажњу посветила је и питању парничне способности странака у спору. У том смислу бавила су се два питања:

а) Да ли је СР Југославија / Србија била странка Конвенције о геноциду у моменту покретања спора; и,

б) Да ли је Босна и Херцеговина у моменту покретања спора била странка Конвенције.

Након тога, кандидаткиња се окреће материјално-правним питањима у спору. Најпре разматра питање надлежности Суда *ratione materiae*. У том смислу анализира како теоријска мишљења и коментаре Конвенције о геноциду тако и становишта Суда изражена у одлукама које је доносио током спора, посебно у пресуди о претходним приговорима (1996).

Одређење геноцида у пресуди Суда из 2007. године, кандидаткиња разматра тако што посебно анализира субјективни елемент геноцида (*dolus specialis*), објективни елемент геноцида као и тзв. локализовани геноцид. Одговарајућу пажњу посветила је и односу између етничког чишћења и геноцида у светлости закључка Суда да етничко чишћење, по својој природи, није радња извршења геноцида већ злочин против човечности.

У дефинисању обавеза које Конвенција о геноциду намеће државама, кандидаткиња се држи тумачења, иначе широко прихваћеног у теорији, да ове обавезе подразумевају доношење националних правних прописа којима се геноцид инкриминише и кажњавање лица која су починила злочин геноцида.

Посебној анализи подвргла је пресуде Трибунала за бившу Југославију које су се тичале геноцида као и одговарајуће пресуде Трибунала за Уганду.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Кандидаткиња је, на темељу сопствене анализе пресуде и изражених теоријских мишљења и коментара пресуде, поставила нека озбиљна питања о одлукама Суда како процедуралним тако и мериторним.

Када је реч о процедуралним одлукама, налази да је основна слабост пресуде Суда из 2007. године, као и ранијих одлука које је Суд доносио у својој надлежношћу у споровима у којима је СР Југославија / Србија била инволвирана, питање статуса СР Југославије у Уједињеним нацијама у периоду 1993-2000. година. Пресуда из 2007. представља "Крај процедуралне одисеје" у којој је Суд избегао да да дефинитивни одговор на то питање позивајући се на правило *res iudicata* у односу на своју пресуду из 1996. године. Преширока примена овог правила као и неуспех да по службеној дужности испита статус Југославије у поступку пред Судом нису убедљиви у правном смислу речи. Јер, питање статуса СР Југославије у Уједињеним нацијама у том периоду је било од животне важности за законитост поступка пред Судом, јер, како је сам Суд нагласио у случају који се тичао Легалности употребе силе, "Суд може да врши своју судску функцију само у односу на оне државе које имају приступ Суду у складу са чланом 35 Статута. И само оне државе које имају приступ Суду могу му признати надлежност". (*Legality of Use of Force (Serbia and Montenegro v. Belgium) Preliminary objections, Judgment, 2004, para. 46.*)

Закључје такође да су проблематичне одлуке Суда у поступку издавања привремених мера. У поступку у коме Суд не доноси, нити може доносити коначне судове о чињеницама нити приписивању радњи или пропуштања странкама у спору, Суд је својим наредбама од 8. априла и 13. септембра 1993., у ствари, прејудуцирао пресуду у меритуму.

У материјално правним питањима, Суд је, закључује кандидаткиња, мање више потврдио општа тумачења релевантних одредаба Конвенције о геноциду, посебно у погледу природе уништења - физичко или биолошко -, посебне намере као битног елемента злочина геноцида. Суд није, међутим, успео да нека од тих тумачења утемељених на слову и духу Конвенције о геноциду примени у пресуди.

Основни разлог о томе кандидаткиња види у чињеници да Суд није спровео сопствени доказни поступак, већ се ослонио на релевантну јуриспруденцију Трибунала за бившу Југославију. А јуриспруденција Трибунала за бившу Југославију у делу који се односи на геноцид је у многим елементима *actus reus* и *dolus specialis* ближа прогресивном развоју права геноцида него самој Конвенцији. Суд, поред тога, није успео да разјасни структуру злочина геноцида у светлости Конвенције. Један од кључних елемената пресуде заснован је на прешироком тумачењу члана 1 Конвенције раздвајањем обавезе спречавања геноцида од било каквог територијалног услова, чиме је напуштен традиционални концепт јурисдикције државе.

6. Закључак

Дисертација кандидаткиње Бојане Лакићевић под насловом "Релевантна правила међународног права у светлости поступка пред Међународним судом правде у спору између СР Југославије / Србија и Босне и Херцеговине" урађена је у свему према одобреној пријави.

Чланови Комисије сматрају да се ради о оригиналном и самосталном научном делу које је подобно за јавну одбрану.

У Београду, 20. фебруар 2012. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

Др Миленко Крећа, редовни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Бранко Ракић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у
Београду

Др Ранко Мујовић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у
Подгорици

На основу члана 24. став 1. тачка 26. Статута Правног факултета и члана 6. и 7. Правилника о оцени и одбрани докторске дисертације, Наставно-научно веће Правног факултета, на XVIII седници од 27. фебруара 2012. године, донело је

ОДЛУКУ

Члан 1.

Прихвата се извештај Комисије за преглед и оцену докторске дисертације кандидата **БОЈАНЕ ЛАКИЋЕВИЋ**, под насловом: **"Релевантна питања међународног права у светлости поступка пред Међународним судом правде у спору између СР Југославије/србије и Босне и Херцеговине"**, и одређује Комисија за одбрану, у саставу:

др Миленко Крећа, редовни професор

др Ранко Мујовић, редовни професор Правног факултета Универзитета у
Подгорици
др Бранко Ракић, ванредни професор.

Универзитет у Београду је, 24. маја 2011. године, актом под бр. 02-06-5771/24-11, дао сагласност на предлог теме докторске дисертације "Релевантна питања међународног права у светлости поступка пред Међународним судом правде у спору између СР Југославије/Србије и Босне и Херцеговине".

Члан 2.

О извршењу ове одлуке стараће се Декан Правног факултета Универзитета у Београду.

оз-број: _____

Београд

ПРЕДСЕДНИК НАСТАВНО-НАУЧНОГ ВЕЋА
Декан

Професор др Мирко Васиљевић